

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 року № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0288-00>.

6. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій : затв. наказом МФУ від 30.11.99 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

Салука І., Малецька О. Переоцінка основних засобів: облік і документування

Розглянуто основні проблеми обліку основних засобів. Запропоновано вирішення розглянутих проблем, визначено завдання для удосконалення обліку основних засобів.

Ключові слова: організація бухгалтерського обліку, оцінка основних засобів, переоцінка основних засобів, амортизація основних засобів, облік основних засобів.

Saluka I., Maletska O. Overvalue of the fixed assets: account and documenting

In the article the basic problems of fixed assets proposed solution of the issues, set objectives for improvement of accounting of fixed assets.

Key words: fixed assets, organization of accounting, valuation of fixed assets, revaluation of fixed assets, depreciation, accounting for fixed assets.

Салука И., Малецкая О. Переоценка основных средств: учет и документирование

Рассмотрены основные проблемы учета основных средств. Предложено решение рассмотренных проблем, определено задание для усовершенствования учета основных средств.

Ключевые слова: основные средства, организация бухгалтерского учета, оценка основных средств, переоценка основных средств, амортизация основных средств, учет основных средств.

Стаття надійшла 31.03.2017

УДК 631.162:637.1

**СУТНІСТЬ, РОЛЬ ТА ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ**

*О. Рубай, к. е. н., Г. Марків, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Суттєві зміни та динамічні трансформаційні процеси розвитку економічних відносин в Україні вимагають застосування досконалішої системи управління грошовими потоками підприємства. Незбалансованість надход-

ження грошових коштів із їх витрачанням може призвести до нестачі грошей в окремих періодах та неможливості здійснення розрахунків із постачальниками і кредиторами. Хронічна нестача грошових коштів може стати причиною банкрутства підприємств. Усе це підриває фінансову стійкість останніх і державних фінансів узагалі. Тому питання, пов'язані з управлінням грошовими потоками, є особливо актуальними на сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління грошовими потоками були і є об'єктом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, зокрема В. Андрійця, І. Бланка, Дж. К. Ван Хорна, Л. Коваленко, Г. Крамаренко, М. Сороківської, О. Юсипович, Л. Ремнєвої, А. Поддєрьогіна та ін. Водночас у більшості з них мало уваги приділено комплексному підходу до процесу управління грошовими потоками підприємства. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напрямку нашого дослідження у науковому та практичному аспектах.

Постановка завдання. Ми ставили завдання дослідити сутність управління грошовими потоками та окреслити напрями покращання управління ними.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах значну увагу приділяють розширенню та поглибленню досліджень у галузі теорії і практики управління формуванням та використанням грошових потоків, оскільки здійснення практично всіх видів фінансових операцій підприємства опосередковане рухом грошових коштів у формі їх надходження та витрачання [1, с. 169].

Грошові потоки є найбільш обмеженим ресурсом в умовах розвитку ринкової економіки, тому успішна фінансово-господарська діяльність підприємств залежить від спроможності керівної ланки вчасно мобілізувати наявні грошові засоби та ефективно їх використовувати.

Окрім того, грошові потоки є найважливішим самостійним об'єктом управління, який допомагає досягти поставлених поточних і стратегічних цілей та сприяє формуванню позитивних фінансових результатів [5, с. 73]. Управління грошовими потоками нерозривно пов'язане зі стратегією самофінансування, що є найкращою в сучасній фінансово-господарській діяльності [4, с. 394].

Загальна мета управління грошовими коштами – забезпечення збалансованості їх потоків, що дає змогу підтримувати достатній рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства [2, с. 157].

Значення та роль грошових потоків для діяльності підприємства зумовлює необхідність підвищення ефективності процесу управління ними. Будь-який процес управління базується на визначених принципах. Не є винятком і процес управління грошовими потоками, оскільки це складова загальної системи управління господарською діяльністю. Основними принципами управління грошовими потоками є принципи:

- інформативної достовірності – відповідність даних фінансової звітності реальному руху грошових коштів;
- збалансованості – оптимізація грошових потоків від усіх видів діяльності підприємства в процесі управління ними;

– забезпечення ефективності використання коштів – забезпечення максимізації вартості підприємства та вищої прибутковості від використання грошових коштів;

– забезпечення ліквідності – забезпечення своєчасності розрахунків.

У процесі виробничо-господарської діяльності підприємств постійно здійснюється кругообіг коштів, тобто вкладення коштів у виробництво з метою виготовлення продукції й отримання виручки від її продажу. Забезпечення грошових надходжень, які потрібні для відшкодування витрат виробництва й обігу, своєчасного виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками та іншими суб'єктами господарювання, формування доходів і прибутку є найважливішою стороною діяльності підприємств.

Підприємство може бути високоприбутковим і водночас мати великий дефіцит коштів або середньоприбутковим, маючи в розпорядженні великі суми. Звіт про рух грошових коштів показує такі надлишки та дефіцити. Крім того, він містить інформацію, котра корисна для оцінки фінансової гнучкості підприємства.

Управління грошовими потоками має певні якісні характеристики. Якість управління на підприємстві можна охарактеризувати як добру в тому разі, якщо за результатами звітного періоду чистий рух грошових коштів від операційної діяльності має позитивне значення, від інвестиційної та фінансової – негативне. Це означає, що в результаті операційної діяльності, зокрема від реалізації продукції, підприємство отримує достатньо грошових коштів, щоб мати змогу інвестувати їх, а також повертати отримані кредити. Причому підприємству для здійснення інвестицій достатньо тільки власних коштів. Якщо при цьому чистий рух коштів у результаті усіх видів діяльності підприємства за рік також має позитивне значення, то можна дійти висновку, що керівництво повністю виконує свої функції.

Якщо ж рух грошових коштів за результатами операційної та фінансової діяльності має позитивне значення, а за результатами інвестиційної – негативне, тоді якість управління підприємством задовільна. Сутність такої структури грошових потоків: підприємство спрямовує грошові кошти, отримані від операційної діяльності, а також кошти, отримані як кредити й додаткові вкладення власників (фінансова діяльність), на придбання необоротних активів (відновлення основних засобів, вкладення капіталу в нематеріальні активи, здійснення довгострокових інвестицій).

Тривожною є ситуація, за якої рух грошових коштів за результатом інвестиційної та фінансової діяльності має позитивне значення, а за результатом операційної – негативне. У такому разі стан підприємства можна охарактеризувати як кризовий, а якість управління – як незадовільну. Зміст структури капіталу при цьому: підприємство фінансує витрати операційної діяльності за рахунок надходжень від інвестиційної та фінансової діяльності, тобто за рахунок отриманих кредитів, додаткових внесків власників та ін. Така структура руху грошових коштів прийнятна тільки для новостворених підприємств, котрі ще не почали працювати на повну потужність і перебувають на початковій стадії розвитку [3, с. 111].

Грошові потоки є фінансовим вираженням підприємницької діяльності суб'єкта господарювання в умовах ринкової економіки. При цьому їх слід розглядати

як основу самофінансування підприємств – покриття потреби останнього в капіталі за рахунок внутрішніх джерел.

Відтік коштів відбувається за рахунок покриття поточних витрат, інвестиційних витрат, платежів у бюджет і позабюджетні фонди, виплати акціонерам підприємства тощо. Основним документом, на підставі якого фінансовий менеджер має у своєму розпорядженні дані про стан готівки, є «Звіт про рух грошових коштів» підприємства.

Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень про використання коштів необхідно мати інформацію про надходження і витрату грошей за окремими видами діяльності. У таблиці показано формування грошових потоків ТзОВ «Молокозавод «Самбірський»».

Таблиця

Формування грошових потоків ТзОВ «Молокозавод «Самбірський»»
від господарської діяльності

Показник	Рік		
	2013	2014	2015
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-2311	-4038	-2836
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-674	-70	-396
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	162	4358	2976
Чистий рух коштів за звітний період	-91	250	-256
Залишок коштів на початок періоду	112	21	271
Залишок коштів на кінець періоду	21	271	15

Як показують проведені дослідження, ситуація в ТзОВ «Молокозавод «Самбірський»» є тривожною, оскільки рух грошових коштів за результатами операційної та інвестиційної діяльності має негативне значення, а за результатом фінансової – позитивне. Стан підприємства можна охарактеризувати як кризовий, якість управління є незадовільною.

Зміст структури капіталу при цьому зводиться до такого: підприємство фінансує витрати операційної діяльності за рахунок надходжень від фінансової діяльності, тобто за рахунок отриманих кредитів, додаткових внесків власників та ін. А це свідчить про певні прорахунки в організації господарської діяльності. Сьогодні в такій ситуації більшість підприємств АПК.

Як показали дослідження, ТзОВ «Молокозавод «Самбірський»» має достатньо коштів для проведення поточних розрахунків, про що свідчить залишок коштів на кінець періоду.

Фінансовий менеджер повинен управляти грошовими потоками так, щоб максимізувати дохідність підприємства і водночас зберегти високу ліквідність його активів, оскільки стан грошового обігу суттєво впливає на матеріально-технічне забезпечення, розмір дебіторської і кредиторської заборгованості, розмір капіталу підприємства та фінансове становище взагалі.

Стабільне зростання забезпечується через розвиток й оптимізацію всіх ланок і сфер економічної діяльності суб'єкта господарювання. Ключовим елементом економічної системи підприємства при цьому виступають грошові потоки, що

забезпечують координацію потоків і залишків усіх видів ресурсів підприємства, обслуговуючи його діяльність. Тому саме через оптимізацію грошових потоків доцільно управляти економічним зростанням підприємства [4, с. 136].

Висновки. За результатами дослідження доходимо таких висновків:

– управління грошовими потоками підприємства суттєво залежить не лише від кваліфікації фінансового менеджера, його вміння планувати потребу в грошових коштах та оперативно приймати фінансові рішення, а й від макроекономічної ситуації в державі та рівня розвитку ринків цінних паперів, кредитних ресурсів і банківських послуг;

– для підприємств, які працюють у сучасних умовах, основним є забезпечення безперервного руху грошових коштів, який гарантуватиме безперебійний процес фінансово-господарської діяльності, погашення зобов'язань та здійснення соціального захисту працівників;

– якість управління підприємством буде задовільною в тому разі, якщо рух грошових коштів від операційної діяльності та сукупний чистий рух грошових коштів підприємства загалом матиме позитивне значення.

Бібліографічний список

1. Андрієць В. С. Дослідження основних сутнісних характеристик грошових потоків / В. С. Андрієць // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8(86). – С. 167–171.
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 1999. – 528 с.
3. Кошельок Г. В. Оцінка якості управління грошовими потоками на підприємстві / Г. В. Кошельок // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – № 1(48). – С. 108–115.
4. Крамаренко Г. О. Финансовый менеджмент / Г. О. Крамаренко, О. С. Чорна. – К. : ЦУЛ, 2009. – 520 с.
5. Сороківська М. В. Финансовый менеджмент (математичний інструментарій) / М. В. Сороківська, О. І. Юсипович. – Львів : Новий світ, 2011. – 284 с.
6. Ясишена В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація / В. Ясишена // Економічний аналіз. – 2014. – № 2. – С. 321–324.

Рубай О., Марків Г. Сутність, роль та об'єктивна необхідність удосконалення управління грошовими потоками підприємств

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти управління грошовими потоками підприємств з метою пошуку напрямів їх оптимізації в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: грошовий потік, кошти, оптимізація, ліквідність, фінансова стійкість.

Rubai O., Markiv G. The essence of the role and objective need to improve cash management businesses

The article examines the theoretical and practical aspects of the formation, use and movement of cash flows in enterprises in order to find directions to optimize them in the contemporary economy.

Key words: cash flow, costs, optimization, liquidity, financial stability.

Рубай О., Маркив Г. Сущность, роль и объективная необходимость совершенствования управления денежными потоками предприятий

Рассмотрены теоретические и практические аспекты управления денежными потоками предприятий с целью поиска направлений их оптимизации в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: денежный поток, средства, оптимизация, ликвидность, финансовая устойчивость.

Стаття надійшла 28.02.2017

УДК 338.434:631.16

**СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ**

*О. Грицина, к. е. н., О. Шолудько, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. В умовах переходу України до ринкової економіки гостро постає проблема зростання добробуту громадян, одним із напрямів якого є покращання пенсійного забезпечення. Система пенсійного забезпечення, яка нині функціонує в нашій державі, є далекою від досконалості, а проблема реформування пенсійної системи – одна з найгостріших в Україні.

Реформування пенсійної системи розпочалося у 2003 р. з прийняттям Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення». За законодавчими актами пенсійне забезпечення передбачає трирівневу систему: державна солідарна система, накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та система добровільного недержавного пенсійного забезпечення [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державна солідарна система побудована за принципом солідарності поколінь – працююче населення забезпечує непрацююче. Якщо у 1991 р. у нас було 14,8 млн пенсіонерів, то на сьогодні їх налічується 12,6 млн осіб. Водночас за ці роки зменшилася кількість платників страхових внесків, що посилює навантаження на працююче населення. Сьогодні рівень мінімальної пенсії не забезпечує фізичні, духовні потреби літніх людей, тому вони змушені працювати, щоб вижити. Зараз в Україні налічується понад 2 млн 700 тис. працюючих пенсіонерів. При цьому розмір мінімальної пенсії становить 42 дол. США, водночас у Польщі він складає 220 доларів, в Австрії – 960 доларів. Тобто в Україні мінімальна пенсія у 5,2 раза нижча, ніж у Польщі, у 23 рази нижча, ніж в Австрії. При цьому 62 % українських пенсіонерів отримують пенсію, меншу за 1500 грн; на 10 працюючих припадає 11 пенсіонерів, а дефіцит Пенсійного фонду у 2016 р. зріс до 144,9 млрд гривень.

Отже, питання вдосконалення пенсійної системи та розробки виваженої державної політики щодо пенсійного забезпечення є актуальними і потребують розробки наукових підходів до їх вирішення.